

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри

_____
проф.В.М.Боронос

« ____ » _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

НА ТЕМУ:

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК
ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ

Освітній рівень “Магістр”

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник роботи:

_____
(підпис)

Н.В. Котенко
(ініціали, прізвище)

Студент:

_____
(підпис)

М.І. Хомиченко
(ініціали, прізвище)

Група:

Ф.м-81онп

Суми 2020

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 32 с., 6 рис., 8 табл., 28 джерел.

Мета роботи - провести оцінку впливу податкової політики держави на розвиток окремих галузей економіки, визначити проблеми та перспективи впровадження податкової політики в окремій галузі.

Об'єкт дослідження – процес планування та реалізації заходів державної податкової політики.

Методи дослідження - метод теоретичного порівняння; метод порівняльного аналізу, наукової абстракції, системний підхід, статистичний метод, метод узагальнення та графічного зображення даних.

У першому розділі проведено теоретико-правовий аналіз поняття та змісту податкової політики; визначені цілі та принципи податкової політики; досліджена методика оцінки впливу податкової політики на діяльність підприємств.

В другому розділі проведений аналіз структури податкових надходжень в Україні, оцінка податкової політики щодо платників податків за галузями економіки, оцінка практичних аспектів застосування преференційних інструментів податкової політики за галузями економіки.

У третьому розділі визначені проблеми впровадження податкової політики в Україні, проведена пріоретизацію галузей економіки за результативністю податкових реформ, проаналізований досвід та визначені перспективи проведення заходів податкової політики у галузі сільського господарства в Україні.

**ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА, ПОДАТКОВА ПІЛЬГА, ПОДАТОК НА ДОДАНУ
ВАРТІСТЬ, ПОДАТОК НА ПРИБУТОК, СПРОЩЕНА СИСТЕМА
ОПОДАТКУВАННЯ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СПРОЩЕНОГО ОПОДАТКУВАННЯ.....	7
1.1 Теоретико-правовий аналіз поняття та змісту податкової політики	7
1.2 Цілі та принципи податкової політики	9
1.3 Методика оцінки впливу податкової політики на діяльність підприємств.....	10
2 ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	14
2.1 Аналіз структури податкових надходжень в Україні.....	14
2.2 Оцінка податкової політики щодо платників податків за галузями економіки	16
2.3 Практика застосування преференційних інструментів податкової політики за галузями економіки	18
3 РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПРИКЛАДІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	21
3.1 Проблеми впровадження податкової політики в Україні	21
3.2 Пріоретизація галузей економіки за результативністю податкових реформ....	22
3.3 Досвід та перспективи проведення заходів податкової політики у галузі сільського господарства в Україні.....	24
ВИСНОВКИ.....	27

ВСТУП

Актуальність теми магістерської роботи. Питання вдосконалення системи оподаткування в Україні розглядається протягом всіх років її незалежності. Для цього в країні постійно відбуваються зміни в податковому законодавстві, що призводять до трансформації та зрушень у кількісному та якісному складі податків, зборів та інших особових обов'язкових платежів до всіх рівнів бюджетів. Такі зміни найчастіше є хаотичними, не впорядкованими, безсистемними, спрямованими на тимчасове вирішення конкретних проблем та такими, що не містять стратегічних перспектив.

У той же час у всьому світі вважається, що продумана, виважена та системна фіскальна політика здатна не тільки в повному обсязі забезпечити надходження коштів до бюджетів всіх рівнів для фінансування публічних послуг, згладжувати соціальну нерівність, циклічні коливання економіки, але є суттєвим чином заохочувати важливі для країни та громад галузі економіки. Саме діяльність органів державної влади з формування та вдосконалення податкової системи — податкова політика — є ключовим елементом побудови публічного сектору економіки будь-якої країни.

Окремі теоретико-методичні та практичні аспекти податкової політики останні п'ять років були висвітлені у наукових статтях таких вітчизняних вчених як Лисенко В. М., Бутенко В. В., Осіпова М. С., Коровій В. В., Ватуля І., Воронова Л., Дмитрик О., Кобильнік Д., Курило В., Кучерявенко П., Орлюк О., Веремчук Д. В., Свищук А., Грінько А. П., Бочуля Т. В., Волошенюк І. Є., Тюріна М. М., Ковальчук І.В. та інші. Однак в умовах постійних політичних, соціальних, фінансових трансформацій, викликаних різного роду кризами як локального так і глобального масштабів, оцінка поточного стану та наслідків реалізації заходів податкової політики та її впливу на ті чи інші галузі економіки вимагає подальших досліджень у цьому напрямку.

Зазначена актуальність проблематики визначила об'єкт, предмет, мету і завдання магістерської роботи.

Об'єкт дослідження – процес планування та реалізації заходів державної податкової політики.

Предмет дослідження – економічні відносини, що виникають під час планування та впровадження заходів податкової політики, впливають на окремі галузі економіки, функціонують і трансформуються за допомогою фінансових механізмів і інструментів.

Мета роботи – провести оцінку впливу податкової політики держави на розвиток окремих галузей економіки, визначити проблеми та перспективи впровадження податкової політики в окремій галузі.

Завдання дослідження, які поставлені та вирішені для досягнення мети роботи:

- Провести теоретико-правовий аналіз поняття та змісту податкової політики;
- Визначити цілі та принципи податкової політики;
- Дослідити методику оцінки впливу податкової політики на діяльність підприємств;
- Провести аналіз структури податкових надходжень в Україні;
- Провести оцінку податкової політики щодо платників податків за галузями економіки;
- Оцінити практичні аспекти застосування преференційних інструментів податкової політики за галузями економіки;
- Визначити проблеми впровадження податкової політики в Україні;
- Провести пріоретизацію галузей економіки за результативністю податкових реформ;
- Проаналізувати досвід та визначити перспективи проведення заходів податкової політики у галузі сільського господарства в Україні.

Структура роботи. Основна частина магістерської роботи складається з трьох розділів. У першому розділі проведено теоретико-правовий аналіз поняття та змісту податкової політики; визначені цілі та принципи податкової політики; досліджена методика оцінки впливу податкової політики на діяльність підприємств.

В другому розділі проведений аналіз структури податкових надходжень в Україні, оцінка податкової політики щодо платників податків за галузями економіки, оцінка практичних аспектів застосування преференційних інструментів податкової політики за галузями економіки.

У третьому розділі визначені проблеми впровадження податкової політики в Україні, проведена пріоретизація галузей економіки за результативністю податкових реформ, проаналізований досвід та визначені перспективи проведення заходів податкової політики у галузі сільського господарства в Україні.

Методи дослідження: метод теоретичного порівняння; метод порівняльного аналізу, наукової абстракції, системний підхід, статистичний метод, метод узагальнення та графічного зображення даних.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СПРОЩЕНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

1.1 Теоретико-правовий аналіз поняття та змісту податкової політики

На сьогоднішній день податкова політика в Україні як регулятор економічного розвитку може бути реалізована як на макро — державному рівні, так і на мікрорівні, тобто на рівні господарюючих суб'єктів [2]. На думку окремих авторів, податкова політика також може формуватися та бути реалізована на національному, регіональному та місцевому рівні відповідно до компетенції, закріплених за національними, регіональними (якщо мовою ведеться про країну з федеративним устроєм), та місцевими органами влади [3]. Так як метою нашого дослідження є аналіз впливу податкової політики на галузі економіки, то вважаємо за необхідне сконцентруватися на податковій політиці саме на національному / державному рівні.

Для проведення теоретичного аналізу податкової політики розглянемо, як це поняття визначається у законодавчій базі країни. Першим нормативно-правовим актом, в якому були закріплені засади податкової політики була постанова Верховної Ради України «Про основні положення податкової політики в Україні» у 1996 р., яка визначила модель побудови та розвитку державою системи оподаткування, що базувалася на оптимізації структури розподілу і перерозподілу національного доходу [4].

Прийнятий у 2011р. Податковий кодекс України не містить визначення та окремих компонентів про податкову політику однак розкриває її суть у окремих статтях: «Сфера дії Податкового кодексу України» (стаття 1); «Податкове законодавство України» (стаття 3); «Основні засади податкового законодавства України» (стаття 4); «Співвідношення податкового законодавства з іншими законодавчими актами» (стаття 5) тощо» [5,6]. Отже, «на противагу наявності досить широкої характеристики податкових правовідносин у вищезазначених нормативних актах відсутня комплексна характеристика структури податкової політики, що потребує подальшого дослідження шляхом аналізу наукових здобутків» [6].

На рівні проведення наукових досліджень також відсутнє єдине бачення поняття податкова політика. Наведемо лише декілька з визначень.

Веремчук Д. В. ще десять років тому розглядав податкову політику як «сукупність правових, економічних і організаційних заходів держави у сфері оподаткування щодо регулювання податкових відносин, які направлені на забезпечення надходжень податків до централізованих фондів грошових ресурсів держави й стимулювання економічного зростання за допомогою податкової системи» [7].

Три роки потому Свищук А. запропонував розглядати це явище як «різновид державної економічної політики, яка формується під впливом політичних чинників та об'єктивних вимог, які виконуються з метою досягнення певних результатів розвитку економіки, у сфері встановлення і стягнення податкових платежів з метою формування фінансової бази для виконання державою її функцій» [8].

Серед найсвіжіших публікацій Лисенко В.М. ототожнює податкову політику з системою «дій, які проводяться державою в галузі податків і оподаткування. Вона знаходить своє відображення у видах податків, розмірах податкових ставок, визначені кола платників податків і об'єктів оподаткування, у податкових пільгах, а також є частиною загальної фінансової політики держави на середньострокову та довгострокову перспективу» [1].

У роботі Грінько А. П., Бочуля Т. В., Волошенюк І. Є. проводиться узагальнення та систематизація існуючого понятійно-категоріального апарату та виділяється «вузькоспрямований, функціонально-цільовий, стратегічно-орієнтований підходи, в яких різняться суть податкової політики» [9]. Результат такого узагальнення представлено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Напрями підходів розкриття дефініції «податкова політика» [9].

Назва підходу	Суть підходу	Дефініція податкової політики
Вузькоспрямований	Прагнення обмежити сферу застосування податкової політики виключно сферою податків	Податкова політика – діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації збору податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів
		Податкова політика – це система дій, які проводяться державою в галузі податків і оподаткування
Функціонально-цільовий	Виділення функціональних можливостей та/або економічної суті податків	Податкова політика полягає у встановленні та зміні елементів податкової системи (різновидів податків, ставок, структури, об'єктів, суб'єктів оподаткування, пільг, тощо) для забезпечення надходжень до бюджету, достатніх для виконання державою покладених на неї функцій і стимулювання економічного зростання
		Податкова політика – це політика оподаткування юридичних і фізичних осіб. Її метою є формування державного бюджету та одночасне стимулювання ділової активності
Стратегічно орієнтований	Виділення цільових стратегічних орієнтирів, перспективних вимог та/або рамкових обмежень податкової політики	Податкова політика – діяльність держави у сферах запровадження, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів, які є зняттям розподілу і перерозподілу частини валового внутрішнього продукту та формування централізованих фондів грошових ресурсів держави
		Податкова політика – це сукупність заходів для встановлення нових і скасування чинних податків та інших надходжень до бюджету, зміни ставок, об'єкта оподаткування, податкової бази з метою забезпечення фінансових потреб держави на основі дотримання балансу економічних інтересів держави та платників податків

На нашу думку, найбільш вдалим є стратегічно орієнтований підхід, і саме таке розуміння податкової політики ми будемо використовувати у магістерській роботі.

1.2 Цілі та принципи податкової політики

Отже податкова політика як сукупність заходів щодо організації оподаткування повинна визначатися цілями і завданнями які виходять з об'єктивних функцій податків.

Функції оподаткування визначалися ще Лоренцом Штейном (1815–1890) і Адольфом Вагнером (1835–1917) виходячи із сутності людини і держави. Сьогодні науковці схиляються до того що всі функції податків можна розподілити на 3 категорії:

- 1) фіскальну— пов'язану зі збором надходжень до бюджетів всіх рівнів та забезпечення публічних благ та послуг;
- 2) соціальну — передбачає перерозподіл доходів від платників податків до верств населення, які відчують більшу потребу у фінансових ресурсів і не здатні забезпечити себе самостійно;
- 3) регулюючу — стимулювання пріоритетних пріоритетних галузей економіки.

На основі цих функцій Веремчуком Д. В. було визначено цілі і завдання податкової політики (представлено на рис. 1.1.).

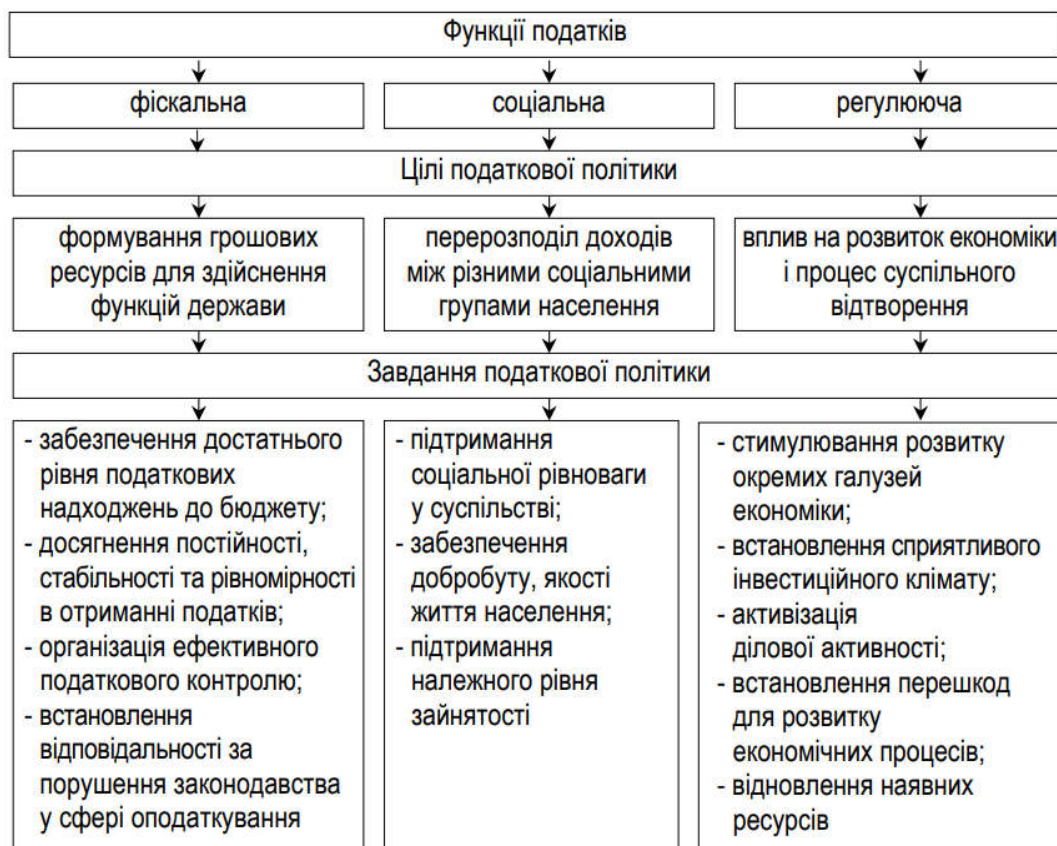

Рисунок 1.1. – Цілі і завдання податкової політики [7].

Невід’ємною частиною запровадження та реалізації податкової політики є її принципи. З одного боку, вони повторюють певним чином класичні принципи оподаткування (економічна ефективність, гнучкість, нейтральність, справедливість, тощо). У той же час науковці додають специфічні принципи, як то наукова обґрунтованість, досяжність цілей, адаптивність, єдність стратегії і тактики, пропорційність та еквівалентність, що враховують саму суть податкової політики (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Наукові підходи до визначення принципів податкової політики

Автор	Тлумачення принципів
Коровій В.В.	«фіскальної достатності — встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями; економічної ефективності — реалізується шляхом своєчасного і порівняно повного надходження податків (обсяги податків, що справляються, гарантують процес розширеного відтворення), досяжності цілей, які стоять перед податковою політикою, забезпечення умов для підвищення якості продукції, рівня її конкурентоспроможності; соціальної справедливості — встановлення податків та зборів відповідно до платоспроможності їх платників; стабільності — передбачає незмінність правового регламентування й адміністрування податків і зборів протягом певного періоду; адаптивності — формування напрямів податкової політики держави має враховувати стадії економічного циклу та виходити із пріоритетів соціально-економічної стратегії розвитку; нейтральності — установа податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності їх платника» [3]
Бутенко В. В., Осіпова М. С.	«сума сплаченого податку повинна бути еквівалентною вартості отримуваних від держави благ і послуг; об’єктом оподаткування може бути тільки дохід, а не його джерело і розмір витрат; податок має бути пропорційним доходу; всі податки повинні мати цільове призначення; умови оподаткування мають бути простими і зрозумілими платникові; платники податків мають бути проінформовані урядом про використання сплачених ними податків; нові податки вводяться тільки на покриття відповідних витрат, а не для ліквідації бюджетного дефіциту» [2].
Барін О.	«наукової обґрунтованості; визначеності; оцінки та обліку очікуваних ефектів; врахування та узгодження різних інтересів; єдності стратегії податкової політики ... і тактики ...; гнучкості (податкова політика має бути достатньо гнучкою і оперативно реагувати на зміну соціально-економічної ситуації в регіоні, країні та світі); гласності (прозорості); політичної відповідальності. [10].

1.3 Методика оцінки впливу податкової політики на діяльність підприємств

Цілі та завдання податкової політики, визначені у попередньому підрозділі магістерської роботи, безпосередньо визначають методи та інструменти її реалізації. Серед найбільш поширених методів податкової політики вирізняють наступні:

- зниження або збільшення рівня податкового навантаження на платників податків;
- введення нових або скасування існуючих податків;
- зміна способів і форм оподаткування;
- масштабування сфери впливу конкретних видів податків на суб'єктів господарювання, фізичних осіб - платників податків;
- запровадження або скасування податкових пільг;
- зміни податкових ставок: впровадження прогресивних, регресивних або пропорційних варіантів;
- впровадження нових форм і методів податкового контролю над повнотою і своєчасністю сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджетів.

Кожен з перерахованих методів податкової політики базується на конкретних інструментах до яких можна віднести наступні: ставка податку, податковий період, база оподаткування, платник податку, об'єкт оподаткування, податкова пільга, податкові канікули, податкова амністія, штрафи та санкції [7].

Для того, щоб оцінити вплив податкової політики на розвиток тієї чи іншої галузі економіки, на нашу думку, необхідно врахувати також ефективність самої податкової політики та ступінь її відповідності сучасному стану розвитку економіки країни, гармонізації бо інтеграційних процесах. Наприклад, Тюріна М. М. до показників ефективності податкової політики відносить такі: «логічність та стабільність податкового законодавства; узгодженість законодавчих і нормативно-правових актів; оптимальність структури фіскальних органів; обґрунтованість методики обчислення та адміністрування податків та зборів; відповідність кількості податків та адекватність ставок податків економічним реаліям в Україні; максимальна спрощеність процедури повернення надмірно сплачених податків чи податкового відшкодування; урегульованість процедури взаємовідносин з платниками податків» [11].

Бутенко В. В. та Осіпова М. С. пропонують оцінювати ефективність податкової політики через призму кількісних та якісних характеристик. При цьому до складу кількісних характеристик оцінки податкової політики вони відносяться обсяг стягнених податків за певний період часу, розмір бюджетного дефіциту та термін погашення державного боргу, витрати на погашення основної суми боргу та відсотки за користування коштами, темпи зростання/зниження обсягів податкових надходжень та показники податкового контролю. В цілому погоджуючись з зазначеним підходом, ми скептично ставимося до можливості кількісної оцінки показника «контролю над виконанням певних нормативно-правових актів у сфері оподаткування» [2].

До якісних характеристик ефективності податкової політики автори відносять здатність податкової політики вирішити проблеми соціально-економічного характеру, а саме: здатність наростити дохідний потенціал через зміни в податковому законодавстві — розширення податкової бази чи введення нових видів податків; дотримання мінімального терміну щодо сплати податків, обґрунтовуючи це впливом інфляційних процесів на цінність податкових надходжень з урахуванням можливості збільшення доходів за рахунок додаткових штрафних штрафів та санкції; раціональне стимулювання податковими регуляторами, під якими вони розуміють надання податкових пільг задля стимулювання окремих виробничих галузей, які підпадають під категорію пріоритетних.

Таблиця 1.3 - Вплив податків на фінансово-господарську діяльність підприємства [17]

Податок	Характеристика впливу	Форма впливу
1	2	3
ПДВ	Варійований вплив залежно від галузі діяльності, товарів, що виробляються, фінансових можливостей покупців. Може негативно впливати на діяльність підприємства у разі застосування високих ставок, оскільки зростає лаг між сплатою податкового зобов'язання та податкового кредиту.	<ul style="list-style-type: none"> загальне підвищення цін; обмеження купівельної спроможності споживачів; обмеження обсягу виробництва та реалізації продукції; нагромадження нереалізованих товарів; тимчасове відволікання оборотних коштів.
Акцизний податок	Опосередкований вплив, оскільки безпосередньо входить до вартості основної частини продукції підприємства й відшкодовується її покупцями.	<ul style="list-style-type: none"> збільшення витрат на виробництво та кінцевої вартості продукції; зменшення прибутку.
Мито й митні платежі		
Загальнодержавні та місцеві податки, які відносяться на витрати виробництва	Опосередкований вплив, оскільки тягар сплати переноситься на споживачів продукції.	<ul style="list-style-type: none"> збільшення витрат на виробництво та зменшення прибутку; збільшення кінцевої вартості продукції; дестимуляційна функція щодо ФОП.
Єдиний соціальний внесок		
Податок на прибуток підприємств	Визначає виробничі можливості підприємства, вибір політики відтворення, напрями його розвитку	<ul style="list-style-type: none"> прямий розподіл прибутку; пряма залежність між величиною податків та поточними витратами господарської діяльності.

Ткачук Н. у своєму дослідженні запропонувала оцінити вплив податків на фінансово-господарську діяльність підприємства в розрізі обсягу реалізації продукції, собівартості, прибутку платоспроможності, стійкості та мобілізації оборотних коштів підприємства[17]. Застосовуючи результати досягнення автора для досягнення мети магістерської роботи, можемо зазначити, що найбільший вплив на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання здійснює податок на додану вартість та податок на прибуток підприємств.

У наступному розділі перевіримо цю гіпотезу, проаналізувавши структуру податкових надходжень до бюджетів в Україні для визначення найбільш суттєвих за обсягами надходжень податків та визначивши практичні аспекти надання податкових пільг по цих двох податках.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1 Аналіз структури податкових надходжень в Україні

Для дослідження впливу податкової політики на розвиток окремих галузей економіки необхідно визначитися, які саме податки та збори мають найбільше значення для доходів бюджетів і, в свою чергу, які мають найбільші фіскальний потенціал і податкове навантаження на платників податків. У таблиці 2.1 представлено види податкових надходжень та розмір коштів одержаних до державного, місцевих та зведеного бюджету України у 2019р.

Таблиця 2.1 – Розмір податкових надходжень до бюджетів у 2019 р. (млн.грн) [12].

Види податкових надходжень	Бюджети		
	Місцеві	Державний	Зведений
ПДВ		417 676	417 676
Податок на доходи фізичних осіб	164 319	106 155	270 474
Акцизний податок	13 969	134 063	148 032
Податок на прибуток підприємств	9 944	95 520	105 464
Місцеві податки і збори	70 380		70 380
Плата за користування надрами	3 524	52 539	56 063
Ввізне мито		30 201	30 201
Інше	3 574	10 561	14 135
Всього	265 710	846 715	1 112 425

На основі отриманих даних ми побудували діаграму (рис. 2.2), з якої можна зробити висновок, що лівова частка доходів бюджетів формується за рахунок податку на додану вартість — 38 %, податку на доходи фізичних осіб — 24 %, акцизного податку — 13 % та податку на прибуток підприємства — 10 %. Місцеві податки мають суттєвий вплив на доходи місцевих бюджетів – 26%. У той час , ресурсні платежі та мито складають несуттєву частку доходів бюджетів, а отже не будуть нам розглянуті в межах цього дослідження. Порівняння отриманих даних з показником попереднього 2018р. показало, що суттєвих змін у структурі податкових надходжень не відбулося.

Варто зазначити, що розподіл джерел формування податкових доходів за територією України є дуже неоднорідним. Так, найбільшу суму податків у 2018р. було отримано від платників податків у місті Київ — 102 млрд.грн, Київської області — 61,5 млрд.грн, Одеської області — 40 млрд.грн, Дніпропетровської області — 38 млрд.грн, та Харківської області — 35 млрд.грн. Найменше коштів від платників податків надійшло від платників Кіровоградської, Луганської, Тернопільської,

Херсонської області— Від 3,3 до 4 млрд.грн, що майже у 30 разів менше за показник м. Києва.

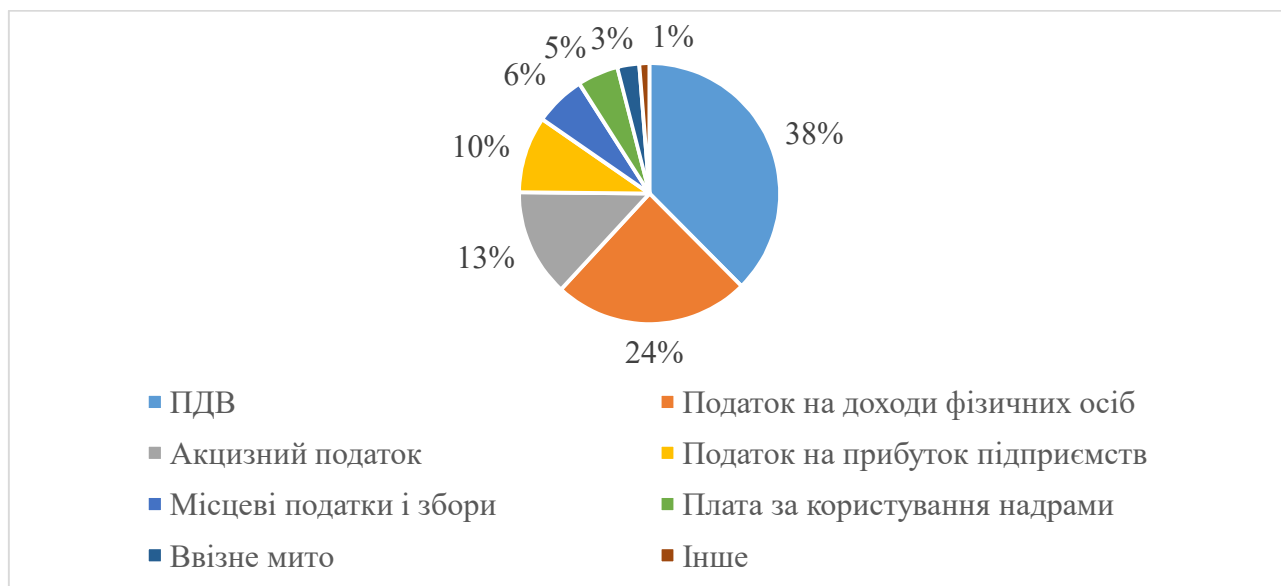

Рисунок 2.1 – Структурний аналіз податкових надходжень до зведеного бюджету України у 2019 р.

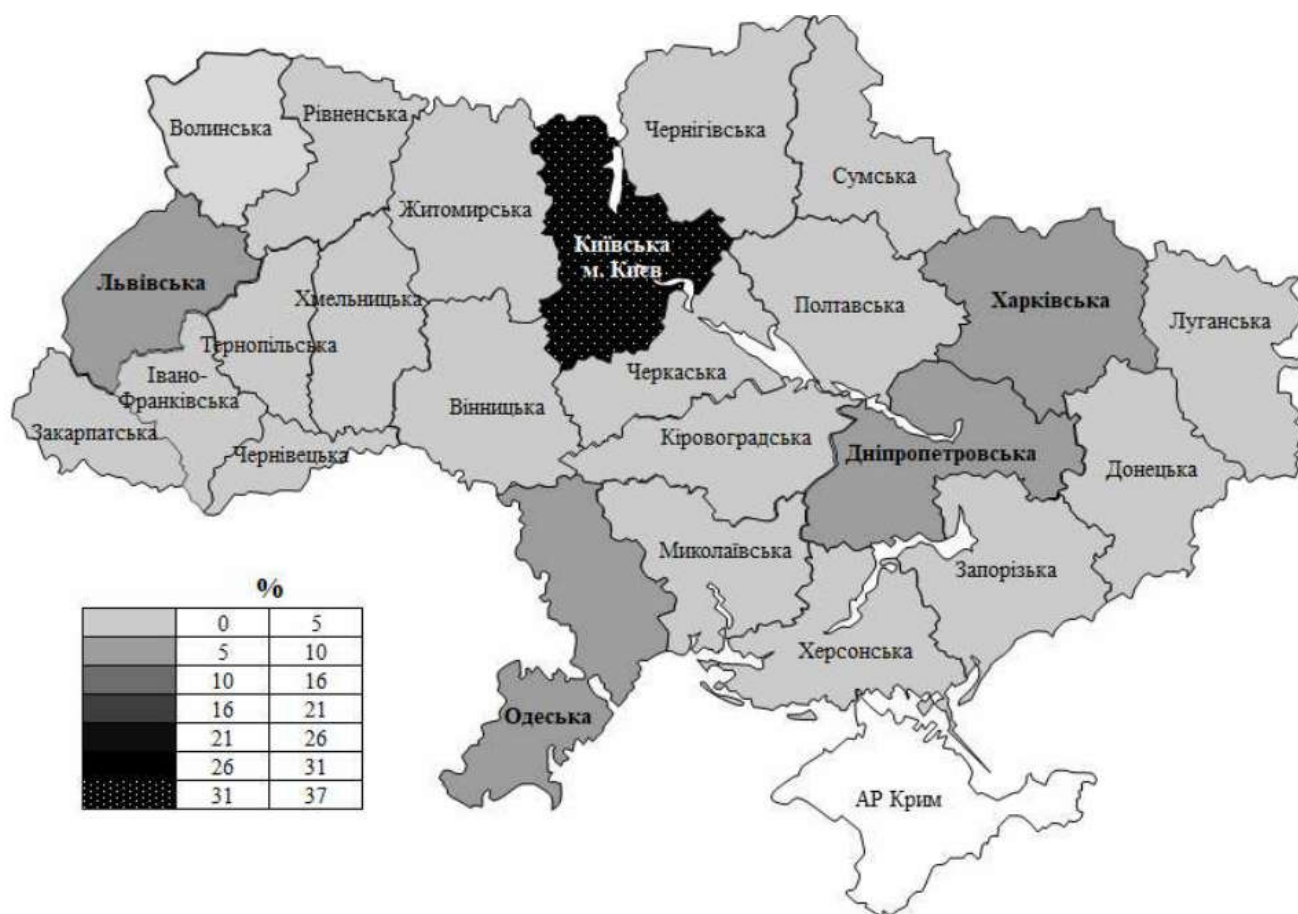

Рисунок 2.2 – Територіальний розподіл податкових надходжень, % до підсумку

2.2 Оцінка податкової політики щодо платників податків за галузями економіки

Для оцінки впливу оподаткування на роботу тих чи інших галузей економіки доцільно провести аналіз надходження доходів від податків та зборів в розрізі видів економічної діяльності. За даними державної фіскальної служби України [14] ми провели структурний аналіз податкових надходжень до Державного бюджету у 2018р. (рис. 2.3).

Рисунок 2.3 – Аналіз податкових надходжень до Державного бюджету у розрізі видів економічної діяльності у 2018 році.

З рисунку 2.3 видно, що найбільше коштів до державного бюджету надходить від підприємств, що працюють у галузі добувної промисловості і розроблення

кар'єрів. На другому за значенням місці з показником 14 % знаходиться переробна промисловість. Не менш важливим для дохідної частини державної бюджету є сільське, лісове та рибне господарство, що в цілому забезпечують 11 % надходжень до бюджету. Такі галузі, як транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, а також оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів дозволяють одержати по 8 % від надходжень податків та зборів до державного бюджету. Той самий рівень забезпечують підприємства, що здійснюють постачання електроенергії газу, пари та кондиціонування повітря.

Розглянемо найбільших платників податків на території України за останні декілька років. За даними державної фіскальної служби України найбільша кількість великих платників податків спостерігалася у таких галузях економіки як переробна промисловість — 28,6 %; добувна галузь — 24,8%; електроенергетика — 10,8%; оптова та роздрібна торгівля — 10,5%; транспортна галузь — 9%; та інші галузі — 16,3%.

На рисунку 2.4 представлена інформація щодо обсягів виплат податків до бюджету від топ-10 найбільших платників податків.

Рисунок 2.4 – Топ-10 найбільших платників податків в Україні, млрд.грн [13].

Як видно, дані щодо важливості тих чи інших галузей економіки України для фіскального потенціалу у розрізі надходжень до Державного бюджету і по ключових платниках податків збігаються.

2.3 Практика застосування преференційних інструментів податкової політики за галузями економіки

Перевіримо, чи стимулює державна влада в Україні галузі, що є найбільшими платниками податків, надаючи їм податкові преференції.

Податкова пільга, як різновид податкової преференції, є передбаченим податковим (Податковий кодекс України) та митним (Митний кодекс України) законодавством звільнення платника податку від обов'язку нарахування та сплати податку чи збору, або ж сплата ним зобов'язань в меншому розмірі. Підстави для отримання податкових пільг передбачені Статтею 30 Податкового кодексу України. Якщо підприємство отримує право на користування податковою пільгою, то база його оподаткування зменшується і відповідно сума перерахованих до бюджету податкових платежів також стає менше. З іншого боку, окремі суб'єкти господарювання також можуть одержати право застосовувати знижені у порівнянні до звичайних ставки податку. Крім того, може мати місце зменшення податкового навантаження після нарахування податку та цілковите звільнення від сплати податку. Необхідно додати, що детальний перелік податкових пільг визначається і затверджується щорічно державної фіскальної служби України у відповідних довідниках.

Варто зазначити що податкові пільги надаються окремим категоріям платників податків, які не стосуються галузевого розподілу як, наприклад, бюджетні установи, громадські об'єднання, релігійні організації, творчі спілки, політичні партії та інші організації. Проте такого роду категорії ми не будемо розглядати в нашому дослідженні.

Аналіз будемо проводити за ПДВ, податком на прибуток підприємств, адже надходження саме від цих податків дозволяють накопичити найбільше коштів у зведеному бюджеті України, як було доведено у підрозділі 2.1.

Розглянемо надання пільг по сплаті податку на додану вартість які є найбільш проблематичними та дискусійними як з боку платників податків так з боку фіскальної служби. У таблиці 2. 2 представлений аналіз структури наданих податкових пільг по податку на додану вартість за кількістю та сума таких пільг по різних видах галузей економіки України. З представлено інформації можна зробити висновок що останніми роками найбільшу кількість пільг отримують підприємства, які працюють

в галузі сільського господарства, лісового та рибного господарства — 36 %, на 2-му місці підприємства оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів. Крім того, стабільно значна кількість підприємств переробної промисловості отримує податкові пільги з ПДВ.

Таблиця 2.2 - Структура кількості наданих податкових пільг по ПДВ та їх сум (за галузями економіки), %

Назва виду діяльності за КВЕД	01.01.2014		01.01.2015		01.01.2016		01.01.2017	
	Кільк.	Сума	Кільк.	Сума	Кільк.	Сума	Кільк.	Сума
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	52	51	61	70	66	79	63	36
Переробна промисловість	5	9	5	6	3	6	3	13
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	21	19	14	7	13	5	15	19
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2	4	1	3	1	2	1	4
Інформація та телекомунікації	4	2	4	1	4	1	3	1
Освіта	4	7	4	6	4	4	4	10
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4	3	4	3	4	2	4	6
Інші види діяльності	9	5	6	4	5	2	5	11
Разом	100	100	100	100	100	100	100	100

Деяко інша ситуація спостерігається по пільгах з податку на прибуток підприємств (таблиця 2. 2). Так на 1-му місці за кількістю знаходяться підприємства, які провадять роботу у переробній промисловості, та оптові і роздрібній торгівлі. Необхідно зазначити, що не дивлячись на незначну кількість підприємств, які отримують пільги з податку на прибуток підприємства, великими за обсягами втратами для бюджетів є надання пільг у галузі інформації та телекомунікації, будівництва, а також професійні, наукової та технічної діяльності.

Дані по податку на прибуток підприємств у розрізі сільського, лісового та рибного господарства відсутні, на нашу думку, через те, що дані підприємства обирають спрощену систему оподаткування та сплачують єдиний податок на четвертій групі.

Таблиця 2.2 - Структура кількості наданих податкових пільг по податку на прибуток підприємств та їх сум (за галузями економіки), %

Назва виду діяльності за КВЕД	на 01.01.2014		на 01.01.2015		на 01.01.2016		на 01.01.2017	
	Кільк.	Сума	Кільк.	Сума	Кільк.	Сума	Кільк.	Сума
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	3	6	3	9	0	0	0	0
Переробна промисловість	28	22	31	29	34	8	36	7
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	6	29	4	22	0	0	0	0
Будівництво	4	1	4	0	8	12	8	26
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт <u>автотранспортних засобів і мотоциклів</u>	13	6	13	7	13	1	14	1
Інформація та телекомунікації	11	2	12	3	4	3	4	38
Фінансова та страхова діяльність	4	16	3	23	1	8	2	0
Професійна, наукова та технічна діяльність	5	11	5	2	4	59	5	18
Інші види діяльності	27	7	25	4	37	9	31	9
Разом	100	100	100	100	100	100	100	100

Отже, по проведеному у 2-му розділі дослідження аналізу практичних аспектів податкової політики в Україні можна зробити загальний висновок: у структурі податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів найбільшого значення мають податок на додану вартість, акцизний податок, податок на прибуток, а для місцевих бюджетів дуже важливими є надходження від місцевих податків та зборів, левову частку яких становлять єдиний податок та податок на майно; суттєвих динамічних змін у структурі надходжень доходів практично не спостерігається; звертає на себе увагу значній значна територіальна неоднорідність розподілу джерел формування податкових надходив надходжень — різниця між найбільшим та найменшим показником становить 30 разів; оцінка сучасного стану впливу податкової політики на платників податків за галузями економіки виявила, що найбільше коштів до бюджету надходить від добувної промисловості та лісового, сільського та рибного господарства; також для податкової політики України характерна залежність і стимулювання великих платників податків, які також працюють у переробній промисловості та добувній сфері; активним є застосування податкових преференцій, а саме податкових пільг які надаються і за податком на додану вартість і за податком на прибуток підприємства; найбільшим одержувачем пільг по податку на додану вартість є сільське, лісове та рибне господарство та торгівля; по податку на прибуток підприємств – галузь інформацій та телекомунікації, будівництво та професійна науково-технічна діяльність за загальним обсягом втрат бюджету від наданих пільг та переробна промисловість за кількістю підприємств яким такі пільги було надано.

3 РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПРИКЛАДІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

3.1 Проблеми впровадження податкової політики в Україні

У попередньому розділі ми провели аналіз податкової політики за галузями економіки в Україні. Перед тим, як робити висновок стосовно впливу інструментів і методів податкової політики на конкретні галузі необхідно визначити базові проблеми у оподаткування, які заважають розвитку суб'єктів господарювання незалежно від їх галузевої приналежності.

У таблиці 3.1 представлені результати порівняльного аналізу інституційних показників податкового регулювання за даними звіту Світового банку для України та найближчих країн-сусідів: Білорусь, Угорщина, Молдова, Польща, Румунія, Росія та Словаччина. За такими показниками, як кількість платежів, загальна податкова ставка по податку на працю і соціальні внески, по інших податках та час завершення перевірки податку на прибуток підприємств Україна знаходиться в лідерах серед перерахованих країн. У то же час, за показниками часу на адміністрування податкової звітності, часу виконання вимог щодо відшкодування ПДВ, за індексом процедур після подачі звітності із сплати податків, наша країна має одні з найгірших умов для ведення бізнесу з точки зору оподаткування.

Таблиця 3.1 - Інституційні показники податкового регулювання за даними звіту Світового банку "Doing Business 2018" [13].

Назва країни	Платежі (кількість)	Час (год.)	Загальна податкова ставка (% прибутку)	Загальна податкова ставка податку на прибуток (% прибутку)	Податок на працю і соціальні внески (% прибутку)	Інші податки (% прибутку)	Час виконання вимог щодо відшкодування ПДВ (годин)	Час на отримання відшкодування ПДВ (тижнів)	Час дотримання перевірки податку на прибуток підприємств (години)	Час завершення перевірки податку на прибуток підприємств (тижнів)	Індекс процедур після подачі звітності і сплати податків (0-100)
Білорусь	7	184	52,9	10,8	39	3,1	–	–	1	0	50
Угорщина	11	277	46,5	9,9	34,3	2,3	15	15,2	12	23	63,94
Молдова	10	181	40,5	8,9	31,3	0,3	7,8	13,3	2,5	0	90,79
Польща	7	260	40,5	14,5	25	1	8	8,2	6	18,1	77,36
Румунія	14	163	38,4	11,6	25,8	1	22,5	27,5	2	0	76,82
Росія	7	168	47,5	8,8	36,3	2,5	7,2	19,8	7,5	16	73,14
Словаччина	8	192	51,6	10,5	39,7	1,4	5	24,1	2	0	87,17
Україна	5	327,5	37,8	11,9	24,8	1,1	16	14,3	3	0	85,95

Ще однією з проблем податкової політики, не освітленою Світовим банком можна вважати постійні зміни у податковому законодавстві. Так, з моменту

прийняття податкового кодексу України по сьогоднішній день в нього були внесені 140 змін та поправок (рис. 3.1). Часті зміни податкового законодавства можуть бути обумовлені як об'єктивними чинниками — нестабільністю економічної та фінансової ситуації, які вимагають вживання термінових заходів для покриття, наприклад, тимчасових розривів виконання бюджетів, або нейтралізації боргових криз; так і суб'єктивними чинниками, пов'язаними з непрофесіоналізмом депутатів та інших представників правової спільноти, які ухвалюють помилкові рішення з питань оподаткування. Постійні зміни призводять до суперечливості податкових норм, невиконання ключових принципів податкового законодавства, порушення податкової дисципліни платниками податку, а також частих помилок при обчисленні і сплаті податків та зборів.

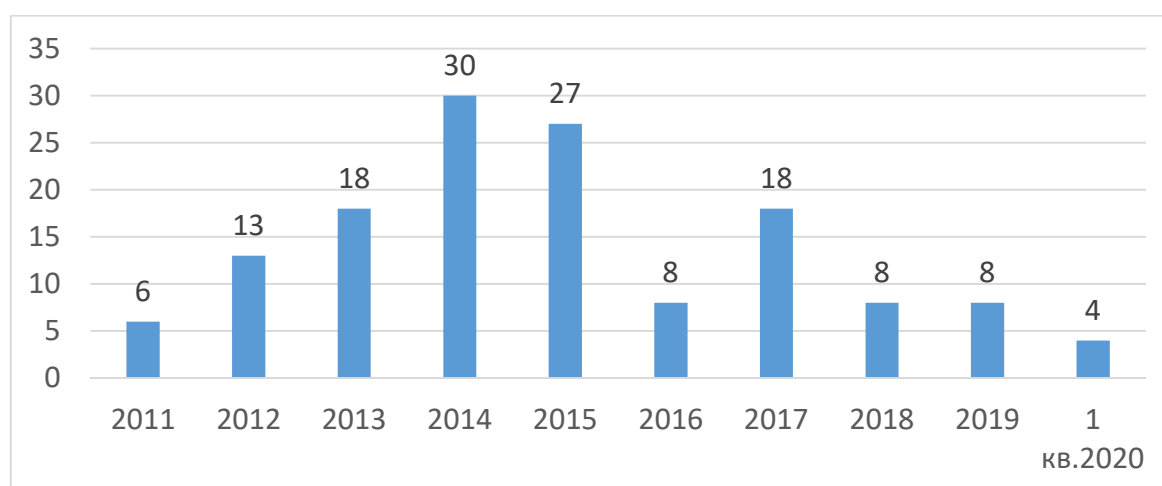

Рисунок 2.1 – Кількість внесених змін до Податкового кодексу України за період з 2011 року по 1 кв. 2020р., одиниць.

Звичайно, охарактеризований перелік вад податкової політики не є вичерпний. І для вдосконалення механізмів впровадження стратегічно орієнтованих заходів податкової політики в Україні необхідно використовувати іноземний досвід і враховувати особливості тих сфер і галузей економіки, які ці зміни та реформи можуть торкнутися в 1-у чергу.

3.2 Пріоретизація галузей економіки за результативністю податкових реформ

Розглянемо які саме галузі економіки в Україні є найбільш пріоритетними. Як зазначає Петришина Н.В. пріоритетними на сьогоднішній день є такі шість галузей економіки. На перше місце авторка ставить «агропромисловий комплекс за

напрямами – виробництво, зберігання харчових продуктів, у тому числі дитячого харчування, а також виробництво біопалива, з орієнтацією на імпортозаміщення» [23]. Це ще раз підтверджує висновки, які ми робили у попередній частині магістерської роботи, що саме сільське господарство повинно бути у фарватері проведення податкової політики в Україні.

Розглянемо стратегічні напрями розвитку України у 21-у столітті. За основу візьмемо «Стратегію розвитку України 2020» [12] та проект закону України «Про стратегії сталого розвитку України до 2030р.» [13]. Серед ключових напрямів, передбачених стратегічними цілями 2020 можна виокремити ті, що безпосередньо стосується економіки: формування конкурентоспроможної, соціально спрямованої ринкової економіки, Європейська інтеграція, створення постіндустріального суспільства на засадах інформатизації та інтелектуалізації, підвищення питомої ваги високотехнологічних галузей економіки, тощо. Проте документ не містить чітко визначеного переліку стратегічних галузей економіки. У проекті стратегії 2030 наразі напрями галузевого розвитку також відсутні, хоча стратегічна ціль 2 і містить зазначені словосполучення у своїй назві — «забезпечення сталого галузевого та регіонального розвитку». Операційна ціль 2.1. - Сприяти сталому розвитку агропромислового комплексу - зорієнтована виключно на сільське господарство. Серед іншого вона включає необхідність підвищення продуктивності людської праці, доходів дрібних агропромислових виробників, створення і розвиток малих сільськогосподарських підприємств, нарощення питомої ваги продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини у експорті, створення систем збалансованого виробництва продуктів харчування, збільшення площі земель сільськогосподарського призначення для органічного виробництва, забезпечення збереження різно генетичного різноманіття насіння рослин і тварин, збільшення інвестиції в сільську інфраструктуру, дослідження технології, припинення незаконного вирощування генетично модифікованих організмів, забезпечення належного функціонування ринків продовольства та забезпечення населення основними видами продовольства на рівні науково обґрунтованих норм згідно міжнародних стандартів[13]. Таким чином можна вважати, що пріоритетною галуззю розвитку економіки України у найближчі 10 років буде сільське господарство і агропромисловий комплекс.

Агропромисловий комплекс України є «складовою національного господарства та виступає єдиною цілісною виробничо-економічною системою, що об'єднує низку сільськогосподарських, промислових, науково-виробничих і навчальних галузей, спрямованих на одержання, транспортування, зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції. На сьогодні суттєво порушена адміністративно-

організаційна структура агропромислового комплексу. Відтак найважливішим завданням державної аграрної політики є трансформація та оптимізація з урахуванням сучасних ринкових умов та світових тенденцій» [23].

Розглянемо, яку ж підтримку отримує ця галузь економіки з боку держави і які методи та інструменти податкової політики по відношенню до неї застосовуються.

3.3 Досвід та перспективи проведення заходів податкової політики у галузі сільського господарства в Україні

Як показав попередній аналіз, стратегічно важливою для економіки і фінансової системи України є агропромислова галузь, яка не тільки дозволяє отримати кошти до місцевих бюджетів, але й напряду залежить від податкового регулювання з боку органів державної влади.

В усьому світі аграрний сектор розглядається як система, що не може саморегулюватися, і оподаткування сільськогосподарства в розвинених країнах отримує не стільки фіскальну скільки регулюючу і стимулюючу функцію. Сільське господарство як галузь постійно отримує компенсацію втрат (в окремих країнах розмір такої компенсації сягає 70 % вартості сільгосп продукції) [20].

Як справедливо зазначає Ковальчук І.В., в Україні наразі відсутня довгострокова стратегія розвитку аграрного бізнесу. В податковій політиці ми також не знаходимо особливих умов для розвитку підприємства галузі сільського, рибного лісового господарства.

Сьогодні в Україні сільськогосподарські товаровиробники можуть обрати декілька режимів оподаткування: загальну систему зі сплатою податку на прибуток підприємств та інших податків і зборів; спрощену систему оподаткування — сплачувати єдиний податок за 3-ю групою (3% від доходу + ПДВ, або 5% у разі включення ПДВ до складу єдиного податку) та за 4-ю групою платників єдиного податку.

Не кожне підприємство може скористатися можливостями переходу на спрощену систему оподаткування і сплати єдиного податку за 4-ою групою, тому що Податковим кодексом України передбачено, що тільки ті підприємства, частка виробленої власними силами сільськогосподарської продукції в загальному обсязі виручки яких складає більше ніж 75 % можуть скористатися таким правом.

Отже, єдиний податок для аграріїв передбачає базу оподаткування, що визначається нормативною грошовою оцінкою земельних ділянок для підприємств сільського господарства, або земель водного фонду для підприємств рибного

господарства, які перебувають у власності сільськогосподарського товаровиробника або ж отримуються ними у тимчасове користування, в тому числі на умовах оренди. Сплата єдиного податку звільняє сільськогосподарських товаровиробників від додаткового нарахування, складання звітності та сплати податку на прибуток підприємств, податку на майно в частині земельного податку, та рентної плати за користування водою.

Необхідність сплати ПДВ для аграрної галузі залишається. Однак варто зазначити, що податок на додану вартість в Україні перетворився з суто дестимулюючого і обтяжуючого фактору на інструмент державної підтримки та розвитку галузі. Це відбувається за рахунок того, що аграрії проводять активну експортну діяльність, яка оподатковується за ставкою 0 %, і дозволяє відшкодувати з бюджету податок на додану вартість як різницю між накопиченим підприємство податковим зобов'язанням і податковим кредитом. Завдяки такому відшкодуванню у сільськогосподарських товаровиробників виникає можливість збільшувати власні доходи та зменшувати потреби у кредитних ресурсах і у додаткових дотаціях / субвенціях з Державного бюджету. Але, нажаль, для підприємств, які не є експортоорієнтованими, можливість такого відшкодування зникає і це значно погіршує їх фінансовий стан (сільськогосподарські підприємства галузі тваринництва).

Окрім цієї проблеми дослідники цієї галузі виділяють також наступні:

- 1) Невдалий сезонний характер сплати єдиного податку, передбачений відповідним законодавством. Так підприємство змушені половину річної суми податку сплачувати у 3-му кварталі, коли реалізація зернових культур відбувається за заниженими цінами і вважається передчасною;
- 2) Відсутня диференціація оподаткування залежно від виду діяльності, структури виготовленої продукції тощо;
- 3) Нормативно грошова оцінка земельної ділянки як база для оподаткування не забезпечує врахування впливу наслідків господарювання на якість виробленої продукції. Це позбавляє мотивації власників та орендарів земельних ділянок до покращення якості ґрунтів чи водних ресурсів та зростання продуктивності праці;
- 4) Механізм зарахування коштів від єдиного податку до місцевого бюджету не враховує можливості зарахування їх до спеціального фонду та закріплення за видатками, які будуть пов'язані зі стимулюванням сільськогосподарських підприємств, покращенням агро інфраструктури тощо;
- 5) Відсутність специфічних право для оподаткування підприємств, які напряду або опосередковано належать або є підконтрольними іноземним

корпораціям, що за рахунок вдалого податкового менеджменту ухиляються від сплати податків, знижують податкове навантаження і отримують переваги перед малим і середнім вітчизняним агропромисловим бізнесом.

Необхідно зазначити, що на сьогоднішній день відсутні єдині систематизовані шляхи вирішення перерахованих і багатьох інших проблемних питань у агропромисловому комплексі України. Розроблені Національною академією аграрних наук України та національним науковим центром «Інститут аграрної економіки» стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року [22] містять напрями реформування податкової політики щодо аграрного сектору економіки, якими вважаються наступні:

- посилення регулюючих властивостей оподаткування;
- нарощення фіскального потенціалу місцевих бюджетів у тому числі об'єднаних територіальних громад задля розвитку соціальної інфраструктури сіл та селищ;
- удосконалення діючого спеціального режиму оподаткування доходів від сільськогосподарської діяльності;
- оптимізація податкових пільг з метою недопущення непродуктивних бюджетних витрат;
- збереження дії спеціального режиму ПДВ із сільськогосподарських підприємств.
- реалізацію спеціального механізму справляння єдиного соціального внеску із фонду оплати праці сільськогосподарських підприємств, недопущення надмірного податкового навантаження на цей фонд і забезпечення щорічної компенсації з боку держави для підтримки виплат працівників сільськогосподарської галузі.

Такі заходи повинні обов'язково бути системними та впроваджуватися в комплексі з іншими інструментами стимулювання розвитку сільськогосподарської галузі економіки такими як передбачено вітчизняними вченими [23-28]: сільськогосподарське страхування, грантова фінансова підтримка з боку держави та органів місцевого самоврядування, застосування компенсаційних та ваучерних інструментів та інших.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити загальний висновок, що мета магістерської роботи досягнута - проведена оцінка впливу податкової політики держави на розвиток окремих галузей економіки, визначено проблеми та перспективи впровадження податкової політики в окремій галузі.

Для досягнення цієї мети в роботі проведений теоретичний аналіз податкової політики за законодавчою базою країни і вітчизняними науковими дослідженнями. Прийнято рішення використовувати стратегічно орієнтований підхід до дельфініювання поняття податкової політики. Проведено аналіз та систематизацію підходів до визначення функцій податкової політики, цілей та завдань. Так як невід'ємною частиною впровадження та реалізації податкової політики є її принципи, то нам було узагальнено наукові підходи до їх визначення та запропоновано їх розподіляти на класичні та специфічні, які враховують саму суть податкової політики. Визначення цілей та завдань податкової політики дозволило виокремити ключові методи та інструменти її реалізації. Було зроблено висновок, що найбільший вплив на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання здійснюють два податки: податок на додану вартість та податок на прибуток підприємства.

У 2-му розділі магістерської роботи було доведено цей факт за рахунок проведення статистичного аналізу розміру податкових надходжень до бюджетів у 2019р. Отже, по проведеному у 2-му розділі дослідження аналізу практичних аспектів податкової політики в Україні можна зробити загальний висновок: у структурі податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів найбільшого значення мають податок на додану вартість, акцизний податок, податок на прибуток, а для місцевих бюджетів дуже важливими є надходження від місцевих податків та зборів, левову частку яких становлять єдиний податок та податок на майно; суттєвих динамічних змін у структурі надходжень доходів практично не спостерігається; звертає на себе увагу значній значна територіальна неоднорідність розподілу джерел формування податкових надходив надходжень — різниця між найбільшим та найменшим показником становить 30 разів; оцінка сучасного стану впливу податкової політики на платників податків за галузями економіки виявила, що найбільше коштів до бюджету надходить від добувної промисловості та лісового, сільського та рибного господарства; також для податкової політики України характерна залежність і стимулювання великих платників податків, які також працюють у переробній промисловості та добувній сфері; активним є застосування податкових преференцій, а саме податкових пільг які надаються і за податком на додану вартість і за податком на прибуток підприємства; найбільшим одержувачем пільг по податку на додану

вартість є сільське, лісове та рибне господарство та торгівля; по податку на прибуток підприємств – галузь інформацій та телекомунікації, будівництво та професійна науково-технічна діяльність за загальним обсягом втрат бюджету від наданих пільг та переробна промисловість за кількістю підприємств яким такі пільги було надано.

Для того, щоб оцінити вплив інструментів і методів податкової політики на конкретну галузь економіки у магістерській роботі було визначено базові проблеми у оподаткуванні, які заважають розвитку суб'єктів господарювання незалежно від їх галузевої приналежності, як то час на адміністрування податкової змій звітності, час виконання вимог щодо відшкодування ПДВ, індекс процедур після подачі звітності від сплати податків (визначається звітом Світового банку «Doing Business 20 18»). Крім того у роботі звернули увагу на таку проблему як постійні зміни у податковому законодавстві та визначили об'єктивні чинники таких змін — нестабільність економічної та фінансової ситуації та непрофесіоналізм депутатів та інших представників правової спільноти, які ухвалюють помилкові рішення. Як результат було зроблено висновок стосовно відсутності можливості сформулювати вичерпний перелік вад податкової політики та запропоновано впроваджувати стратегічно орієнтовні заходи в Україні використовуючи іноземний досвід і враховуючи особливості сфері галузі економіки.

Для практичної реалізації такої ідеї в роботі було запропоновано визначити найбільш пріоритетні галузі економіки країни. Задля цього серед 6 ключових галузей було обрано агропромисловий комплекс який повинен бути у фарватері проведення податкової політики. Для підтвердження чого було проведено аналіз стратегічних напрямків розвитку України у період до 2020 року та 2030 року.

За результатами аналізу наукових публікацій стосовно розвитку агропромислового комплексу було зроблено висновок, що податковою політикою України на сьогоднішній день не передбачено особливих умов для розвитку підприємств галузі сільського, рибного та лісового господарства. Єдина можливість зазначеними підприємством знизити податкове навантаження - перейти на спрощену систему оподаткування та сплачувати єдиний податок та податок на додану вартість, адже саме цей податок перетворився з суто дестимулюючого і обтяжуючого фактору на інструмент державної підтримки та розвитку галузі. Напрямки і способи застосування також були проаналізовані в магістерській роботі. Не дивлячись на спроби держави реалізовувати податкову політику, спрямовану на заохочення агропромислового товаровиробника, для цієї галузі характерна дуже велика кількість проблем, пов'язаних саме з оподаткуванням які були охарактеризовані у магістерській роботі. Було доведено, що наразі в Україні відсутні єдині систематизовані шляхи вирішення проблем у сфері агропромислового комплексу та

існують лише поодинокі спроби реформувати галузь, у той час, як заходи повинні обов'язково бути системними та впроваджуватися в комплексі з іншими інструментами стимулювання розвитку сільськогосподарської галузі економіки такими як сільськогосподарське страхування, грантова фінансова підтримка з боку держави та органів місцевого самоврядування, застосування компенсаційних та ваучерних інструментів та інших.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Лисенко В. М. (2019). Податкова політика та принципи оподаткування в Україні. Посвідчення УкрІНТЕІ № 685 Затверджено до друку Вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавської державної аграрної академії (протокол № 2 від 21.10. 2019 р.), 414. <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/2908/konfpdaa24102019.pdf#page=415>
2. Бутенко В. В., Осіпова, М. С. (2018). Податкова політика як засіб регулювання економічного розвитку держави. Проблеми системного підходу в економіці, (3 (2)), 55-59. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PSPE_print_2018_3\(2\)_11.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PSPE_print_2018_3(2)_11.pdf)
3. Коровій В. В. (2019). Податкова політика у системі економічного регулювання. Інвестиції: практика та досвід, (15), 20-26. <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6767&i=2>
4. Про Основні положення податкової політики в Україні : Постанова Верховної Ради України від 04.12.1996 № 561/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 5. – Ст. 40.
5. Податковий кодекс України : Закон від 02.12. 2010 // Голос України. – 2010. – № 229–230 (4979–4980).
6. Ватуля І., Воронова Л., Дмитрик О., Кобильнік Д., Курило В., Кучерявенко П., Орлюк О. (2017). Теоретико-правовий аналіз впливу податкової політики на формування доходів та витрат бюджетної системи України. <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/23.pdf>
7. Веремчук Д. В. (2010). Сутність податкової політики та її роль у державному регулюванні економіки. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/54389>
8. Свищук А. (2013) Теоретичні засади податкового регулювання економіки / А. Свищук // Вісник КНТЕУ. — 2013. — № 5. — С. 57—67.
9. Грінько А. П., Бочуля Т. В., Волошенюк І. Є. (2017). Концептуальні напрями формування податкової політики в Україні. Бизнес Информ, (1 (468)). <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptualni-napryami-formuvannya-podatkovoyi-politiki-v-ukrayini>
10. Барін О. Правові основи податкової системи України: сучасний стан, основні елементи, принципи <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/9947>
11. Тюріна М. М. (2018). Ефективність податкової політики України в рамках інтеграційних процесів. Економіка та суспільство, (18), 213-218. http://economyandsociety.in.ua/journal/18_ukr/29.pdf
12. Доходи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue/>

13. В Офісі визначили топ-100 найбільших платників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://officevp.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/324207.html>.
14. Надходження податків і зборів. Департамент моніторингу доходів та обліково-звітних систем <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nahodjennya-podatktiv-i-zboriv--obovyaz/nahodjennya-podatktiv-i-zboriv/>
15. Податки і збори: сучасні тенденції та перспективи / Вдовиченко А. М., Козоріз Л. О., Паскалова А. Г., Пірникоза П. В., Серебрянський Д. М., Сибірянська Ю. В., Стадник М. В.; [за заг. ред. В. М. Мазярчука]. – Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 392 с. https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/wfd_podatky_final.pdf
16. Chugunov Igor, and Mykola Pasichnyi. "Fiscal stimuli and consolidation in emerging market economies." Available at SSRN 3281533 (2018). <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=741925>
17. Ткачук Н. (2015). Вплив податкового навантаження на діяльність суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, (4), 121-128. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/echcenu_2015_4_22.pdf
18. Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020. Указ Президента України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
19. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf
20. Ковальчук І.В. (2020) Гармонізація податкового законодавства України та ЄС у сфері оподаткування агробізнесу / І.В. Ковальчук // Polish science journal. – 2020. – Is. 2(23). - С. 158-162. <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/4452>
21. Найда А. В., Д'якова А. І., Дьякова А. И. (2017). Оподаткування сільськогосподарських товаровиробників: проблеми та перспективи. <http://lib.osau.edu.ua/jspui/handle/123456789/1696>
22. Лупенко, Ю. О., & Месель-Веселяк, В. Я. (2012). Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. К.: ННЦ «ІАЕ. <http://agroua.net/docs/strateg.pdf>
23. Петришина, Н. В. (2015). Пріоритетні галузі економіки України: стан та перспективи розвитку. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/17745>
24. Податкові механізми регулювання використання біоінновацій [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. М.Ю. Абрамчук. - Суми: СумДУ, 2016. - 79 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53276>
25. Тютюнник І. В., Котенко Н. В. Світові практики побудови системи адміністрування податку на додану вартість // Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ» (Index Cornicus). 2018. Випуск 6. С. 39-43.
26. Похилько С.В. До питання ефективності трансформацій фіскальної та регулятивної орієнтованості податкового навантаження [Текст] / С. В. Похилько,

Н. В. Котенко, І. В. Павленко // Глобальні та національні проблеми економіки. [Електронний ресурс]. – 2015. – № 4. – Режим доступу до журналу: <http://global-national.in.ua/issue-4-2015>

27. Салтикова Г. В. До питання координації монетарної та фіскальної політики [Текст] / Г. В. Салтикова, Н. В. Котенко // Механізм регулювання економіки. – 2015. – № 3. – С. 58-67.
28. Ємцева В. Проблема подвійного оподаткування та шляхи її усунення в Україні [Текст] / В. Ємцева, О. О. Ковальов, Н. В. Котенко // Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 18 лютого 2016 р. / за заг. ред. О.В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2016. – С. 34-36.